

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ІСТОРІЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ”
(для бакалаврів)**

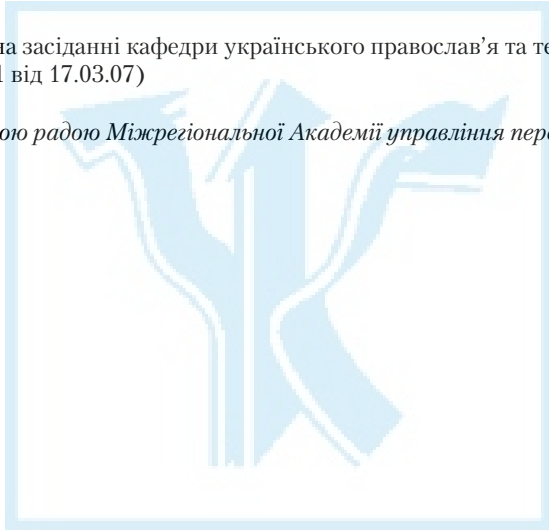
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доцентом кафедри українського православ'я та теології
С. В. Коцаром

Затверджено на засіданні кафедри українського православ'я та теології
(протокол № 1 від 17.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Коцар С. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Історія Християнської Церкви” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 19 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з дисципліни “Історія Християнської Церкви”, методичне забезпечення семінарської роботи, вказівки до виконання реферату, орієнтовну тематику рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Християнство — найчисленніша світова релігія, що виникла у I ст. Православ'я — одне з трьох основних, поряд з католицизмом і протестантизмом, напрямів у християнстві.

Народ України завжди черпав духовність з чистих джерел кано́нічної Православної церкви, яка відіграла найвизначнішу роль у збереженні та поліпшенні життєздатності нації. У народу, що не знає свого минулого, немає й майбутнього. Історія українського народу глибоко пов'язана з історією Православної церкви і всього Християнства.

Мета дисципліни “Історія Християнської Церкви” — викласти історичний матеріал в системному вигляді і дати правдиве тлумачення фактам і подіям, з'ясовуючи їх генетичний розвиток. Безумовно, в повному обсязі історичний метод не можна застосовувати в церковній історії, адже їй властивий Божественний фактор, що не підлягає аналітичному дослідженню.

Дисципліна “Історія Християнської Церкви” тісно пов'язана із загальною історією, основами філософського аналізу, релігієзнавством та культурологією. Знання християнського віровчення та моралі сприятиме засвоєнню матеріалу.

Предметом курсу “Історія Християнської Церкви” є події, що сприяли зародженню та формуванню церкви, її історичному розвитку.

Завдання курсу полягає в тому, щоб висвітлити факти, що характеризують життя Церкви, використавши весь доступний історичний матеріал, критично його опрацювати, встановивши справжнє, автентичне, відкинувши фальсифіковане й зазначивши сумнівне, і викласти весь одержаний і критично перевірений матеріал з дотриманням відповідних правил.

Самостійна робота студентів денної форми навчання складається із опрацювання питань, що передбачені для самостійного опрацювання за кожною темою робочої навчальної програми, і підготовки до семінарських занять за кожною темою курсу. Самостійно опрацьовуються питання, що включені до тем семінарських занять.

Самостійна робота студентів включає такі напрями:

1. Самостійне опрацювання окремих розділів тематичного плану.
2. Методичне забезпечення семінарської роботи студентів.
3. Теми рефератів з дисципліни “Історія Християнської Церкви”.
4. Питання для самоконтролю знань.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ

Змістовий модуль I. Заснування і поширення Церкви Христової

Тема 1. Преамбула. Світ перед Різдвом Христовим

Питання для самостійного опрацювання

1. Цивілізації Стародавнього Сходу: Сирія і Фінікія, Вавилон і Ассирія, Єгипет і Персія.
2. Іудея напередодні Різдва Христового: історичний і політико-економічний огляд.
3. Римське завоювання та Ірод Великий.
4. Месіанські передчуття давніх євреїв.

Література: основна [8; 26; 42; 57];
додаткова [9; 29; 31; 43; 49; 61; 85]

Тема 2. Ісус Христос і Його Церква

Питання для самостійного опрацювання

1. Особистість Христа за Євангеліями, громадське служіння: проповідь, Голгофа, Воскресіння та Вознесіння.
2. Зішестя Святого Духа на Апостолів.
3. Місія і доля Христових Апостолів.

Література: основна [1; 13; 44; 86];
додаткова [7; 38; 58; 76]

Тема 3. Християнство перемагає імперію

Питання для самостійного опрацювання

1. Християнська місія в післяапостольській період.
2. Поступова євангелізація античного світу.
3. Християнство серед різних верств населення.
4. Релігійно-державні і політичні причини переслідувань.

Література: основна [10; 13; 31; 46];
додаткова [12; 28; 72; 95]

Тема 4. Внутрішнє життя Церкви в перші три століття

Питання для самостійного опрацювання

1. Перші ересі: гностицизм, монтанізм, монархіанство, донатизм, маніхейство; боротьба Церкви з ересями.

2. Творіння мужів апостольських: Клімента Римського, Ігнатія Антіохійського, Полікарпа Смірнського; апологетів: Арістиду, Іустина Філософа, Ірінея Ліонського, Тертулліана, Оригена.
3. Богослужіння цього періоду: молитви, співи, читання св. Письма, проповідь, таїнства Хрещення та Євхаристії.

Література: основна [10; 33; 53; 60];
додаткова [35; 39; 55; 64; 75]

Тема 5. Період Вселенських соборів

Питання для самостійного опрацювання

1. Поширення віри Христової серед слов'ян: сербів, словенів, болгар, чехів, поляків, русів.
2. Костянтин Великий, історія навернення. Міланський едикт 313 року.
3. Союз між Церквою та державою на Сході. Західне християнство та імперія.
4. Канонічний (юридичний) аспект діяльності помісних і Вселенських соборів. Розкриття християнського вчення в період діяльності соборів.

Література: основна [2; 10; 33; 35];
додаткова [4; 11; 12; 23; 32; 36; 88]

Тема 6. Чернецтво в Церкві

Питання для самостійного опрацювання

1. Чернецтво на Сході та Заході.
2. Участь чернецтва в соборотворчому процесі III–VIII ст.
3. Поширення чернечого подвигу серед християн усіх країн і народів.
4. Свята гора Афон як чернеча республіка.
5. Ісихазм та св. Григорій Палама. Іоан Дамаскін.

Література: основна [6; 74; 83; 90];
додаткова [56; 60; 89; 93; 94; 98]

Змістовий модуль II. Розділення Церкви на Східну та Західну

Тема 7. Великий розкол. Спроби подолання

Питання для самостійного опрацювання

1. Канонічне право Церкви й місце в ньому єпископів Риму та Константинополя.
2. Останнє зіткнення Риму і Константинополя.
3. Велика схизма. Релігійні, політичні й етнографічні причини розриву.
4. Невдалі спроби об'єднання. Наслідки великого розколу.

Література: основна [3; 19; 81];
додаткова [12; 67–69; 80]

Тема 8. Християнство на Русі

Питання для самостійного опрацювання

1. Хрещення князя, столиці та держави.
2. Життя новоствореної Церкви до Монгольської доби.
3. Життя церкви у складі Московського патріархату.
4. Революція 1917 р. та її наслідки для духовного життя.
5. Православна Церква в Україні в наш час.

Література: основна [20; 32; 47; 51; 63];
додаткова [15–17; 30; 37; 52; 54; 71; 82; 87; 91]

Тема 9. Реформація та контрреформація. Секуляризація

Питання для самостійного опрацювання

1. Середньовічна Європа та причини реформації.
2. Наростання протесту європейських народів проти Римсько-католицької церкви.
3. Мартін Лютер, Жан Кальвін, Англіканство.
4. Реакція Риму на протестантизм.

Література: основна [22; 34; 50; 77];
додаткова [16; 27; 40; 49; 70]

Змістовий модуль III. Сучасне положення Вселенської Церкви

Тема 10. Християнський світ

Питання для самостійного опрацювання

1. Помісні православні Церкви: Константинопольська, Олександрійська, Антіохійська, Єрусалимська, Руська, Грузинська, Елладська, Кіпрська, Сербська, Болгарська, Румунська та інші.
2. Християнство у Святій Землі, Західній і Центральній Європі, Азії, Африці, США та Австралії.
3. Східні Церкви, що не перебувають у спілкуванні із Вселенським Православ'ям.

Література: основна [5; 14; 59; 73; 78; 92];
додаткова [18; 25; 34; 45; 62; 65; 84; 96; 99]

Тема 11. Єреси та відхилення. Модерні сектантські вчення

Питання для самостійного опрацювання

1. Тоталітарні вчення: комунізм, фашизм, німецький нацизм.
2. Модерні секти: мормони, адвентисти, свідки Єгови, церква об'єднання Муна, східні культу, сайєнтологія, New Age, сатанізм, ісламський фундаменталізм, ваххабізм і талібан.

Література: основна [21; 41];
додаткова [24; 48; 79; 97]

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕМІНАРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

з дисципліни

“ІСТОРІЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ”

Плани семінарських занять

Семінар 1. Преамбула. Світ перед Різдвом Христовим

1. Цивілізації Стародавнього Сходу: Сирія і Фінікія, Вавилон і Ассирія, Єгипет і Персія.
2. Александр Македонський, Птоlemeї, Селевкід.
3. Явища еллінізму.
4. Рим як республіка та імперія.
5. Іудея напередодні Різдва Христового: історичний і політико-економічний огляд.

6. Римське завоювання та Ірод Великий.

Література [8; 9; 26; 29; 31; 42; 43; 49; 57; 61; 85]

Семинар 2. Ісус Христос і Його Церква

1. Засновник християнства.
2. Особистість Христа за Євангеліями, громадське служіння: проповідь, Голгофа, Воскресіння та Вознесіння. П'ятидесятниця.
3. Доля Христових апостолів.
4. Іудейські переслідування.

Література [1; 7; 13; 38; 44; 58; 76; 86]

Семинар 3. Християнство перемагає імперію

1. Падіння Єрусалима.
2. Християнська місія в післяапостольський період.
3. Поступова євангелізація античного світу.
4. Християнство серед різних верств населення.
5. Початок переслідування, історія гонінь.
6. Мучеництво. Акти святих і мучеників.

Література [10; 12; 13; 28; 31; 46; 72; 95]

Семинар 4. Внутрішнє життя Церкви в перші три століття

1. Церковна організація. Апостоли, пророки і вчителі.
2. Ієрархічне і неієрархічне служіння.
3. Митрополії Риму, Александрії, Антіохії та Єрусалима.
4. Перші ересі: гностицизм, монтанізм, монархіанство, донатизм, маніхейство.
5. Твори і богословсько-філософська система Оригена.
6. Богословські школи: Антіохійська та Олександрійська.

Література [10; 33; 35; 39; 53; 55; 60; 64; 75]

Семинар 5. Період Вселенських соборів

1. Євангелізація Імперії та її сусідів.
2. Християнство у германців, лонгобардів і британців.
3. Розкриття християнського вчення в період діяльності соборів.
4. Золота доба богослов'я.
5. Союз між Церквою та державою на Сході.
6. Христологічні собори.
7. Іконоборництво і VII Вселенський собор.
8. Константинопольський єпископ, церковне управління.

Література [2; 4; 10–12; 23; 32; 33; 35; 36; 88]

Семінар 6. **Чернецтво в Церкві**

1. Старозаповітна аскетична традиція.
2. Провісники чернечого подвигу. Павел Фівейський, Антоній Великий.
3. Ісихазм та св. Григорій Палама. Іоан Дамаскін.

Література [6; 56; 66; 74; 83; 89; 90; 93; 94; 98]

Семінар 7. **Великий розкол. Спроби подолання**

1. Відносини Сходу і Заходу з апостольських часів.
2. Візантія за часів династії Комнінів.
3. Орієнтальні або так звані Дохалкідонські Церкви та їх відносини з православ'ям і католицтвом.
4. Падіння Царьграду, статус Грецької Церкви в Османській імперії.

Література [3; 12; 19; 67–69; 80; 81]

Семінар 8. **Християнство на Русі**

1. Перші общини християн.
2. Князі Святослав, святі Володимир та Ольга.
3. Стан християнства під татарським ігом.
4. Церква на території Литовського князівства та Речі Посполитої.
5. Переслідування православ'я католицтвом.
6. Київська митрополія до Переяславської ради.

Література [15–17; 20; 30; 32; 37; 47; 51; 52; 54; 63; 71; 82; 87; 91]

Семінар 9. **Реформація та контрреформація. Секуляризація**

1. Дореформатські рухи: вальденси, альбігойці, Джон Вікліф і гусити.
2. Релігійні війни в Європі.
3. Реакція Риму на протестантизм.
4. Константинополь та Реформація.
5. Антихристиянський терор у Туреччині, Росії, Італії, Німеччині, Китаї та інших країнах світу.

Література [16; 22; 27; 34; 40; 49; 50; 70; 77]

Семінар 10. **Християнський світ**

1. Ватикан та його Собори, найвизначніші папи.

2. Католицька церква. Папська держава.
3. Східні Церкви, що не перебувають у спілкуванні із Вселенським Православ'ям.
4. Екуменізм і Всесвітня Рада Церков.

Література [5; 14; 18; 25; 34; 45; 59; 62; 65; 73; 78; 84; 92; 96; 99]

Семинар 11. **Єресі та відхилення. Модерні сектантські вчення**

1. Тоталітарні вчення: комунізм, фашизм, німецький нацизм.
2. Модерні секти: мормони, адвентисти, свідки Єгови, церква об'єднання Муна.

Література [21; 24; 41; 48; 79; 97]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ РЕФЕРАТУ

Написання реферату має на меті поглиблене вивчення окремих тем курсу “Історія християнської церкви” та набуття навичок з обґрунтованого викладення матеріалу, коли поєднується вимога повного розкриття теми та обмеженість обсягу викладення. Реферат виконується на основі рекомендованих літературних джерел, а також із залученням іншої літератури за темою реферату. Обсяг реферату – 15–20 сторінок тексту, повинен містити список використаної літератури та посилання на неї у тексті. Використання періодичної літератури підвищує якість виконаної роботи.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

з дисципліни

“ІСТОРІЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ”

1. Приготування людського роду до пришествя Ісуса Христа.
2. Стан язичницького й іудейського миру до часу пришествя Ісуса Христа.
3. Політичний стан Іудеї.
4. Світобачення античного світу в століття Різдва Христова.
5. Релігійні вірування іудейського народу в століття Різдва Христова.
6. Підстава, поширення і внутрішній розвиток Церкви в боротьбі з іудейським і греко-римським світом.
7. Місія Церкви в перші три століття.
8. Про особистість Ісуса Христа за канонічними євангеліями.
9. Народження Християнської Церкви в Єрусалимі.

10. Пристрій життя в першій християнській общині.
11. Перше гоніння на Єрусалимську Церкву. Початок християнської місії серед язичників.
12. Апостольський Єрусалимський собор (49 р.).
13. Доля першої християнської общини і погибель Єрусалиму.
14. Діяльність Св. Іоанна Богослова та інших Апостолів.
15. Країни, міста і місця поширення християнства до початку IV ст.
16. Поширення християнства серед різних шарів суспільства.
17. Відносини між церквою і державою.
18. Гоніння на християн з боку язичників.
19. Внутрішнє життя Християнської Церкви в I–III ст.
20. Постійні ієрархічні і неієрархічні служіння в Церкві.
21. Стан ієрархії в післяапостольській час. Неієрархічні служіння.
22. Митрополити в перші три століття християнства.
23. Взаємовідносини між окремими християнськими Церквами в перші три століття.
24. Питання про занепалях. Церковні розколи Феліциссима в Карфагені, Новаціана в Римі.
25. Церковне віровчення в перші три століття.
26. Боротьба Церкви з єрессю II і III ст.
27. Позитивне розкриття християнського вчення.
28. Релігійно-етичне життя християн.
29. Церковна дисципліна.
30. Релігійний моральний стан віруючих.
31. Початок чернецтва.
32. Період Вселенських соборів.
33. Велике переселення народів.
34. Початок християнства у германців.
35. Християнська місія серед слов'янських народів.
36. Християнство серед чехів.
37. Християнство в Польщі.
38. Християнство на Русі.
39. Ставлення Християнської Церкви до зовнішнього світу. Церква і держава.
40. Імператор Костянтин Великий і Міланський едикт.
41. Відносини між Церквою і державою на Сході і на Заході.
42. Відносини між церковною і державною владою на Заході.
43. Піднесення Папи над імператорами.
44. Лиха Церкви. Імператор Юліан Отступник.
45. Язичницька полеміка і християнська апологетика з IV ст.

46. Піднесення єпископа Константинополя “Нового Риму”.
47. Канонічна точка зору Східних про управління Християнської Церкви п’ятьма патріархами.
48. Розкриття християнського учення в період діяльності Вселенських соборів (IV–VIII ст.).
49. Історія чернецтва.
50. Чернецтво на Заході.
51. Історичне значення чернецтва і врегулювання життя його з боку Церкви.
52. Великий Церковний Розкол. “Розділення Церков”.
53. Останнє зіткнення Візантії з Римом в половині XI століття.
54. Причини розділення церков.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що вивчає церковна історія?
2. Чи існує зв’язок між церковною та світською історією?
3. Як людство було підготовлене до пришествя Христа?
4. Стан язичництва напередодні Різдва Христового.
5. Іудейські вірування про Месію.
6. Політичне становище Іудеї.
7. Які філософські школи існували в період перед Різдвом Христовим?
8. Що таке еллінізм?
9. Перше чудо Христа.
10. Небіблійні джерела про життя Христа.
11. Заснування Церкви.
12. Життя Єрусалимської общини.
13. Діяльність апостолів.
14. Як поширювалось Християнство?
15. Доля апостолів.
16. Відносини Церкви зі світом у перші століття свого буття.
17. Переслідування християн іудеями.
18. Гоніння Римської імперії на Церкву.
19. Причини переслідувань.
20. Життя Церкви в період гонінь.
21. Церковна організація.
22. Ієрархія Церкви.
23. Неієрархічне служіння в Церкві.
24. Єретики апостольського періоду.

25. Апологети.
26. Богослужіння в перші три століття.
27. Християнське мистецтво в Римі.
28. Християнізація Римської імперії.
29. Проповідь варварським народам.
30. Що декларував Міланський едикт?
31. Церква і держава після 313 р.
32. Які патріархати ви знаєте?
33. Що розглядав I Вселенський собор?
34. Символ віри.
35. III–IV Вселенські собори.
36. VII Вселенський собор.
37. Іконографія в Церкві.
38. Церковний календар і богослужіння.
39. Інститут чернецтва.
40. Причини розколу церков.
41. Догматичні відхилення Риму.
42. Папи та імператори.
43. Етнографічні і політичні причини схизми.
44. Унії між Сходом і Заходом.
45. Наслідки розколу 1054 р.
46. У чому полягала ісламська загроза?
47. Становище церкви у Візантії до падіння Константинополя.
48. Найвизначніші діячі Церкви після розколу.
49. Мистецтво у Візантії, найвизначніші пам'ятники.
50. Катакомби та перші ікони.
51. Слов'янські язичницькі вірування.
52. Храми на Русі до 988 р.
53. Наслідки християнізації Русі.
54. Реакція православ'я на проголошення унії.
55. Богословські школи та братства у період до першої половини XVII ст.
56. Коли і ким була хрещена Грузія?
57. Церкви в Індії, Персії, Сирії.
58. Християнізація Єгипту і Північної Африки.
59. Доля Церкви на Святій Землі.
60. Життя Київської митрополії під юрисдикцією Московського патріархату.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Біблія*. Книги Священного Письма Старого та Нового Завіту.
2. *Аверкий (Таушев), архиеп.* Семь вселенских соборов. — СПб., 1995.
3. *Амвросий (Погодин), архим.* Св. Марк Ефесский и Флорентийская уния. — Jordanville, 1963. — Репр.: М., 1994.
4. *Амман А.* Путь отцов: краткое введение в патристику: Пер. с фр. — М., 1994.
5. *Арсений (Стадницкий), митр.* Исследования и монографии по истории Молдавской Церкви. — СПб., 1904.
6. *Афонский* патерик. — М., 1994.
7. *Батчелор М.* Открывая Библию. — Б. м., 1998.
8. *Белявский В. А.* Тайны Вавилона. — М., 2001.
9. *Бойд Роберт Т.* Курганы. Гробницы. Сокровища: Иллюстрированное введение в библейскую археологию. — Б. м., 1989.
10. *Болотов В. В.* Лекции по истории древней Церкви. — СПб., 1907–1918. — Репр.
11. *Бриллиантов А. И.* Император Константин Великий и Миланский эдикт 313 г. — Пг., 1916.
12. *Васильев А. А.* История византийской империи. 324–4153 гг. — СПб., 1998.
13. *Валько В.* Первісне християнство. — Львів, 1997.
14. *Вейш Я. Я.* Религия и церковь в Англии. — М., 1976.
15. *Владимирский* сборник в память 950-летия крещения Руси (988–1938). — Белград, 1938.
16. *Волконский А.* Католичество и Священное Предание Востока. — Париж, 1933–1934. — Репр.: Львов, 1991.
17. *Воскресенский Г. А.* Православные славяне в Австро-Венгрии. — СПб., 1913.
18. *Геден (Докунины), митр.* История Христианства на Северном Кавказе до и после присоединения его к России. — М., 1992.
19. *Головащенко С.* Історія Християнства: Курс лекцій. — К., 1999.
20. *Голубинский Е. Е.* История Русской Церкви [до середины 16 в.]. — М., 1900–1911.
21. *Ді Фіоріно М.* Сайентологія: релігія, створена науковим фантастом: Пер. з італ. — Львів, 1998.
22. *Джеджора О.* Історія Європейської цивілізації. — Львів, 1999.

23. *Джерела* канонічного права Православної Церкви. — Харків, 1997.
24. *Єговізм і єговісти*. — К., 1974.
25. *Елевферий (Богоявленский), митр.* “Папство” в вопросе соединения церквей. — Париж, 1940.
26. *Залер И.* Иудаизм: основы, законоположения, правила и обычаи. — Иерусалаим, 1981.
27. *Зассе Г.* Кто такі лютерани? — Duncanville; Минск, 1999.
28. *Зелинский Ф. Ф.* Римская империя: Пер. с польск. — СПб., 1999.
29. *Иллюстрированная история религий*: В 2 т. — М., 1992.
30. *Иоанн (Экономцев), игум.* Православие. Византия. Россия: Сб. статей. — М., 1992.
31. *История Древнего мира. Древний Рим*. — Минск, 2000.
32. *Історія південних і західних слов'ян*. — К., 1987.
33. *Каллист (Уэр), еп.* Православная Церковь. — М., 2001.
34. *Карсавин Л. П.* Католичество: Общий очерк. — Пг., 1918. — Репр.: Брюссель, 1974.
35. *Карсавин Л. П.* Св. отцы и учителя Церкви (раскрытие православия в их творения). — М., 1994.
36. *Карташев А. В.* Вселенские соборы. — М., 1994.
37. *Карташев А. В.* Очерки по истории Русской Церкви. — Париж, 1959. — М., 1991–1993.
38. *Кассиан (Безобразов), еп.* Христос и первое христианское поколение. — Париж, 1950.
39. *Киприан архим.* Патрология. — М., 1996.
40. *Ковальский Я. В.* Папы и папство: Пер. с польск. — М., 1986.
41. *Козік П. З.* Кто такі адвентисти. — К., 1961.
42. *Коростовцев М. А.* Религия Древнего Египта. — М., 1976.
43. *Крывелев И. А.* История религий: Очерки: В 2 т. — М., 1976.
44. *Кубланов М. М.* Возникновение христианства. — М., 1974.
45. *Купранець О. Ф.* Православна Церква в міжвоєнній Польщі, 1918–1939. — Рим, 1974.
46. *Лебедев А. П.* Собрание церковно-исторических сочинений. — СПб.; М. 1896–1905. — Т. 1–10.
47. *Лебедев Л., прот.* Крещение Руси. — М., 1987.
48. *Лжеучения* нашего времени: Сб. материалов. — ТСЛ, 1999.

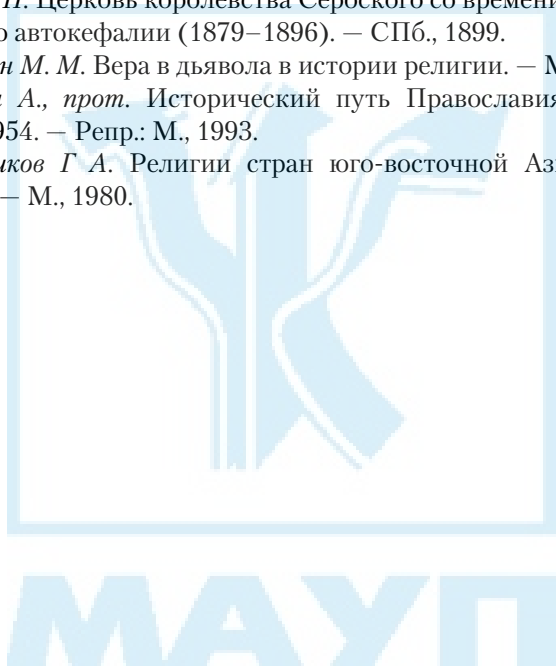
49. *Ліндсей Д.* Коротка історія культури від доісторичних часів до доби Відродження: Пер. з англ. — К., 1995.
50. *Лортиц Й.* История церкви, рассмотренная в связи с историей идеи: Пер. с нем. — М., 1999.
51. *Ляшевский С., прот.* История христианства в земле Русской с I века по XI. — Балтимор, 1968.
52. *Макарий (Булгаков), митр.* История Русской Церкви [до 1667 г.]: В 12 т. — М., 1994.
53. *Мансуров С., свящ.* Очерки по истории Церкви (Богословские труды). — М., 1971. — С. 6–7.
54. *Мейендорф И., прот.* Византия и московская Русь: Очерк по истории церковных и культурных связей в 14 в.: Пер. с англ. — Paris, 1990.
55. *Меллиоранский Б. М.* Лекции по истории и вероучению древней христианской Церкви (1–8 вв.). — СПб., 1910–1913.
56. *Минеи-Четьи* на русском языке. — М., 1903–1911.
57. *Мень А., прот.* История религии: В 7 т. — М., 1991–1992.
58. *Мень А., прот.* Первые апостолы. — М., 2000.
59. *Омэни Дж. О. Р.* Христианская духовность в католической традиции: Пер. с англ. — Рим; Люблин, 1994.
60. *Отцы и учителя III века: Антология.* — М., 1996.
61. *Очерк истории еврейского народа.* — Иерусалим, 1990.
62. *Павлов С. В., Мезинцев К. В., Любинцева О. О.* География религий. — К., 1999.
63. *Папство и его борьба с православием.* — М., 1993.
64. *Покровский А. И.* Соборы древней Церкви эпохи первых трех веков: Историко-каноническое исследование. — Сергиев Посад, 1914.
65. *Покровский Н., свящ.* Краткий очерк церковно-исторической жизни православной Грузии со времени появления в ней христианства и до вступления ее в подданство России. — Тифлис, 1905.
66. *Полный православный богословский энциклопедический словарь.* — М, 1992.
67. *Поляковская М. А.* Портреты византийских интеллектуалов (Димитрий Кидонис, Николай Кавасила, Алексей Макремволид). — Екатеринбург, 1992.
68. *Поснов М. Э.* История Христианской Церкви (до разделения Церквей — 1054 г.). — К., 1991.

69. *Робертсон Р.* Восточные христианские церкви: Церковно-исторический справочник: Пер. с англ. — СПб., 1999.
70. *Рожков В., прот.* Очерки по истории Римо-католической Церкви: Курс лекций. — М.: Колокол, 1994.
71. *Русская Православная Церковь.* 988–1988. — М., 1988.
72. *Свенцицкая И. С.* Тайные писания первых христиан. — М., 1980.
73. *Свитич А.* Православная Церковь в Польше и ее автокефалия. — Буэнос-Айрес, 1959.
74. *Сидоров А. И.* Древнехристианский аскетизм и зарождение монашества. — М., 1996.
75. *Скабалланович М.* Толковый Типикон: В 3 т. — К., 1910–1915. — Репр.: Рим, 1985;

Додаткова

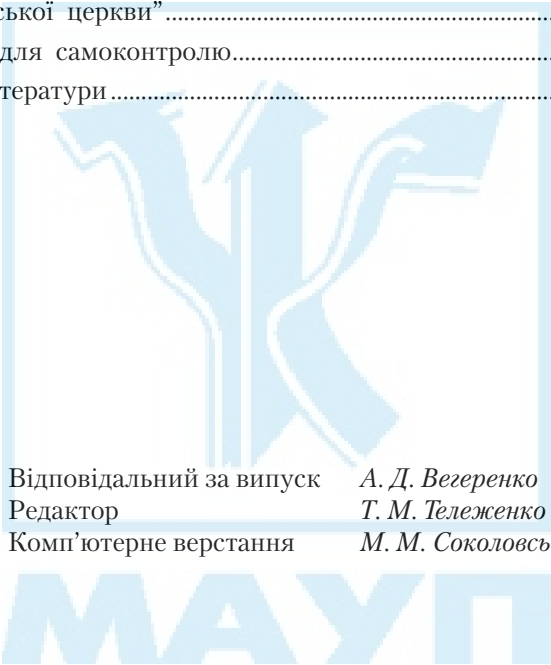
76. *Сказания о земной жизни Пресвятой Богородицы.* — М., 1904.
77. *Скальфи Р.* Я с вами до скончания века: Краткая история католической церкви. — Милан; М., 1998.
78. *Скурат К. Е.* История Поместных Православных Церквей: В 2 т. — Б. м.: Русские огни, 1994.
79. *Славінський П. Й.* Релігійний вінегрет: кілька слів про нові релігійні паралелігійні форми: Пер. з польск. — Львів, 1999.
80. *Соколов И. И.* Епархиальное управление в праве и практике Константинопольской Церкви. — СПб., 1914.
81. *Соколов И. И.* Константинопольская Церковь в 19 веке. Опыт исторического исследования. — СПб., 1904.
82. *Тальберг Н. Д.* История Русской Церкви. — Jordanville, 1959.
83. *Тальберг Н. Д.* История Христианской Церкви. — Jordanville, 1964. — М., 1991.
84. *Тальберг Н. Д.* Русская Православная Церковь в Северной Америке: Историческая справка. — Jordanville, 1955.
85. *Токарев С. А.* Религия в истории народов мира. — М., 1986.
86. *Фаррар Ф. В.* Жизнь и труды св. апостола Павла. — К., 1994.
87. *Филарет (Гумилевский), архиеп.* История Русской Церкви (до 1826 г.). — Рига; М., 1847–1848, 1895.
88. *Филарет (Гумилевский), архиеп.* Историческое учение об отцах Церкви. — СПб., 1882.
89. *Флоровский Г., прот.* Византийские отцы 5–8 веков. — Париж, 1933. — М., 1992.
90. *Флоровский Г., прот.* Восточные отцы 4 века. — Париж, 1931. — Репр.: М, 1992.

91. *Флоровский Г., прот.* Пути русского богословия. — 3-е изд. — Париж, 1983.
92. *Фрис В. де.* Православие и католичество: Противоположность или взаимодополнение. — Брюссель, 1992.
93. *Фроссар А.* Соль земли: о главных монашеских орденах. — Брюссель, б. г.
94. *Хольц Л.* ОФМ. История христианского монашества. — СПб., 1993.
95. *Хома І.* Нарис історії Вселенської церкви. — Львів, 1995.
96. *Чильцов Н.* Церковь королевства Сербского со времени приобретения ею автокефалии (1879–1896). — СПб., 1899.
97. *Шейнман М. М.* Вера в дьявола в истории религии. — М., 1977.
98. *Шмеман А., прот.* Исторический путь Православия. — Нью-Йорк, 1954. — Репр.: М., 1993.
99. *Шпажников Г. А.* Религии стран юго-восточной Азии: Справочник. — М., 1980.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Зміст самостійного опрацювання окремих розділів тематичного плану.....	4
Методичне забезпечення семінарської роботи студентів з дисципліни “Історія християнської церкви”.....	7
Вказівки до виконання реферату.....	10
Орієнтовна тематика рефератів з дисципліни “Історія християнської церкви”.....	10
Питання для самоконтролю.....	12
Список літератури.....	13

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>Т. М. Тележенко</i>
Комп'ютерне верстання	<i>М. М. Соколовська</i>

Зам. № ВКЦ-3176
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП